

VD-stab
Johanna Blomberg

Styrelsen för Stockholm Vatten AB

Taxa för vatten och avlopp 2022. Inriktningsärende

FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen föreslås besluta

att uppdra åt VD att ta fram ett förslag till taxa för vatten och avlopp för år 2022 i enlighet med detta inriktningsärende

Mårten Frumerie
Verkställande direktör

Maria Falk
Avdelningschef
VD-stab

Sammanfattning

Detta inriktningsärende ska styra arbetet med att ta fram förslag till taxa för vatten och avlopp (VA-taxa) för år 2022. Den visar även inriktningen för taxenivån 2023 och 2024. Förslag till ny taxa för 2022 presenteras för styrelsen i september. Styrelsen föreslår en taxa som beslutas av kommunfullmäktige i Stockholm och Huddinge.

Stockholm Vatten och Avfall har i uppdrag att trygga och säkra dricksvatten- och avloppshanteringen i ett växande Stockholm och Huddinge med en minimerad påverkan på miljön. Det innebär att vissa ledningsnät och anläggningar behöver renoveras och byggas ut. Komplexiteten och omfattningen av projekten ställer högre krav på utredningar, planering och samordning. För att möjliggöra detta behöver intäkterna utvecklas i takt med kostnaderna.

VA-taxan består av två delar, anläggningsavgift och brukningsavgift. Anläggningsavgiften är en engångsavgift som betalas i samband med anslutning till det kommunala VA-nätet. Brukningsavgiften är en periodisk avgift som ska täcka VA-verksamhetens löpande kostnader som exempelvis drift- och underhåll, ränta och avskrivningar.

Till 2022 föreslås en generell taxehöjning med 6 % för både anläggningsavgiften och brukningsavgiften.

Bakgrund

I enlighet med tidigare styrelsebeslut (2017-12-07) tar bolaget fram inriktningsärenden för VA-taxan och avfallstaxan. Syftet med inriktningsärendena är att tidigt informera styrelsen och avfallsnämnden om kommande taxeförslag så att eventuella synpunkter kan arbetas in. Förslag till ny taxa för nästkommande år presenteras för styrelsen i september. Styrelsen föreslår en taxa som beslutas av kommunfullmäktige i Stockholm respektive Huddinge.

VA-taxan består av två delar, anläggningsavgift och bruksavgift.

Vid nationell jämförelse av taxor använder VA-branschen så kallade typhus vilka ska spegla ett svenskt genomsnitt. Typhus A är ett enfamiljshus (vattenförbrukning 150 m³/år och 800 m² tomtyta) och typhus B ett flerfamiljshus (vattenförbrukning 2 000 m³/år, 15 lägenheter och 800 m² tomtyta). Båda är anslutna till vatten, spillvatten och dagvatten. Typhus B används även i den så kallade Nils Holgerssonundersökningen.

Anläggningsavgiften är en engångsavgift som betalas i samband med anslutning till det kommunala VA-nätet. Anläggningsavgiftens syfte är att täcka utgiften för utbyggnaden av VA i nya områden. Anläggningsavgiften har lämnats oförändrad under många år vilket resulterade i en mycket låg täckningsgrad runt 40 %, dvs relationen mellan inkomster och utgifter. I enlighet med tidigare styrelsebeslut (2017) ska bolaget eftersträva 100 % täckningsgrad. Detta har legat till grund för omfattande höjningar under åren 2018-2021. För typhus A har anläggningsavgiften i genomsnitt höjts med 25 % per år och för typhus B med 27 % per år.

Bruksavgiften är en periodisk avgift som ska täcka VA-verksamhetens löpande kostnader som exempelvis drift- och underhåll, ränta och avskrivningar. Härutöver finns även avgifter för särskilda VA-abonnemang vilket bl a inkluderar särskilda avgifter och abonnemang samt industriavloppstaxa. Syftet med industriavloppstaxan är att ta betalt för den extra kostnad som särskilt förorenat industriavloppsvatten förorsakar. Sedan 2015 har bruksavgiften höjts mellan 2-9 % per år.

Taxa för VA-tjänster finns reglerat i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Det totala avgiftsuttaget får inte överstiga de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva den allmänna VA-anläggningen. Detta kallas självkostnadsprincipen. Enligt praxis ska resultatet, dvs. överuttag och underskott, regleras över en treårsperiod. Vidare ska fördelningen av avgiftsuttaget ske utifrån vad som är skäligt och rättvist.

ÄRENDET

Anläggningsavgiften

Bolaget föreslår att samtliga ingående delar i anläggningsavgiften höjs med 6 % till 2022, se tabell 1. Typhus B är som tidigare nämnts VA-branschens statistiska mått vid jämförelse av flerfamiljshus. Antalet lägenheter (15 st) är dock inte riktigt representativt för Stockholm. Baserat på uppgifter från statistik.stockholm.se består ett flerfamiljshus i Stockholm i genomsnitt av 24 lägenheter. Anläggningsavgiften för detta flerfamiljshus ökar med 6,1 % med föreslagen höjning.

Bolaget kan i nuläget inte ange någon nivå på anläggningsavgifterna för 2023 och 2024 då analysen av nuvarande täckningsgrad inte är klar. Dock indikerar underlaget att det finns behov av fortsatta höjningar framöver.

Tabell 1. Förslag till avgiftsnivå för ingående avgiftsparametrar i anläggningsavgiften och innebörden för typhus A (enfamiljshus) och typhus B (flerfamiljshus). Ink. moms.

År	2021	2022 förslag	Förändring 2021-2022	2023-2024
Servisavgift (kr)	75 000	79 500	6 %	Under utredning
Förbindelsepunktsavgift (kr)	75 000	79 500	6 %	
Lägenhetsavgift (kr)	22 625	24 000	6 %	
Tomtyteavgift (kr/m ²)	87,50	92,75	6 %	
Anläggningsavgift för Typhus A (kr) ¹	242 625	257 200	6 %	
Anläggningsavgift för Typhus B (kr) ¹	559 375	593 200	6 %	

1) Anläggningsavgiften är summan av ovanstående delavgifter med hänsyn tagen till fastighetens tomtyta och antal lägenheter. Typhus A = statistiskt branschmätt för enfamiljshus. Typhus B = statistiskt branschmätt för flerfamiljshus.

Brukningsavgiften

Ekonomiska förutsättningar – kostnader

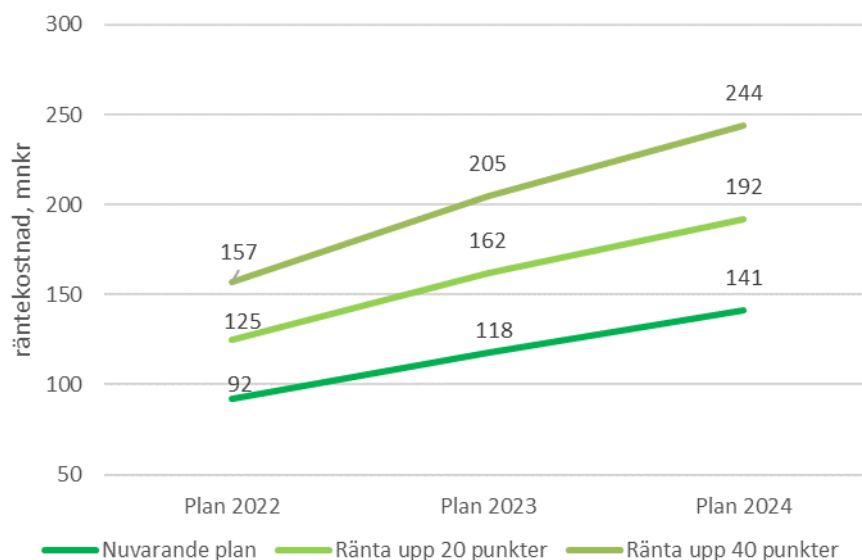
Bolagets kostnader förväntas öka med ca 80 mnkr till år 2022 och ytterligare ca 270 mnkr fram till 2024 vilket framgår av tabell 2. Personal (+41 mnkr), övriga externa kostnader (+17 mnkr) och konsulter (+13 mnkr) står för de största kostnadsökningarna mellan åren 2021 och 2022. Samtidigt som personalkostnaderna ökar minskar kostnaderna för inhyrd personal med 13 mnkr. Mellan 2022-2024 står avskrivningarna för den i särklass största kostnadsökningen (+143 mnkr) följt av räntor (+49 mnkr) och personal (+38 mnkr).

Tabell 2. Resultaträkning Stockholm Vatten AB enligt budget 2021 och plan för 2022-2024.

Flerårsplan 2021-2023 (mnkr)	2020	2021	2022	2023	2024
	Utfall	Budget	Plan	Plan	Plan
Taxebaserade intäkter	1 341	1 445	1 551	1 645	1 742
Övriga intäkter	426	424	457	495	515
Summa externa intäkter	1 767	1 869	2 008	2 140	2 257
Aktiverat arbete	127	130	141	146	148
Summa intäkter	1 894	1 999	2 150	2 286	2 405
Varor/Material/Kemikalier	-78	-77	-85	-88	-89
Entreprenadkostnader	-203	-201	-205	-218	-218
Fastighets- och lokalkostnader	-80	-81	-81	-82	-82
IT-kostnader	-68	-74	-78	-81	-83
Energikostnader	-121	-142	-143	-144	-155
Skadeståndskostnader	-27	-12	-12	-12	-12
Konsultarvoden	-71	-123	-136	-135	-129
Inhyrd personal	-39	-34	-21	-17	-17
Personalkostnader	-478	-568	-609	-632	-647
Övriga externa kostnader	-244	-255	-272	-278	-286
Summa driftkostnader	-1 410	-1 567	-1 641	-1 686	-1 718
Res före avskrivningar och finansnetto	483	433	509	600	687
Koncerninterna intäkter och kostnader	62	65	70	72	73
Res före avskr och finansnetto	545	498	579	672	760
Avskrivningar	-446	-491	-496	-541	-639
Finansnetto	-91	-91	-92	-118	-141
Resultat efter finansnetto	8	-84	-10	12	-20
<i>Förslag höjning av brukningsavgiften</i>	5 %	7 %	6 %	5 %	5 %

Personalkostnaderna har stadigt ökat de senaste åren vilket kan förklaras med att bolaget befinner sig i en expansiv fas för att kunna hantera behoven i en snabbt växande stad och omvärldens ökade krav och förväntningar. I Henriksdals reningsverk har den första biomembranlinjen driftsatts vilket bland annat kräver ytterligare resurser för att kunna hantera den nya maskinparken parallellt med den befintliga anläggningen. Även inom bolagets stora satsning inom dricksvattenområdet, Stockholms framtida vattenförsörjning, behövs förstärkning liksom inom områden där bolaget höjt ambitionsnivån som exempelvis arbetsmiljö, dokumentation, ekonomisk uppföljning och digitalisering.

Bolaget har under de senaste åren gjort stora investeringar som medför att avskrivningarna ökar. Den höga investeringstakten innebär också att lånebehovet ökar vilket innebär att bolaget är mycket räntekänsligt. I flerårsplanen för 2022-2024 förändras räntesatsen måttligt under perioden från 0,57 % för 2022 till 0,65 % för 2024. Räntekostnaderna förväntas öka med 50 mnkr mellan 2021 och 2024. Men om räntan skulle gå upp 0,2 procentenheter (20 punkter) skulle räntekostnaderna öka enligt känslighetsanalysen i figur 1.

Figur 1. Känslighetsanalys av räntekostnaderna för VA (mnkr) vid olika räntesatser.

Ekonomiska förutsättningar – intäkter

Taxebaserade intäkter består främst av brukningsavgifter och periodiserade anläggningsavgifter mm varav ca 95 % utgörs av brukningsavgifter. Intäkterna från periodiserade anläggningsavgifter och ledningsflytt ökar med 19 mnkr mellan 2021 och 2022 vilket delvis beror på högre anläggningsavgifter.

Befolkningsökningen i Stockholm har inte varit lika stark under det senaste året varför ökningen av brukningsintäkterna har justeras ned jämfört med tidigare flerårsplan, från 1 % till 0,5 %. Befolkningsökningen ökar intäkterna med 7 mnkr till 2022.

Övriga intäkter består till största delen av ersättning för sålda tjänster och produkter som ligger utanför huvudmannskapet varav försäljning av dricksvatten och avloppsrening till kringliggande grannkommuner är den enskilt största affären. Till 2022 ökar intäkterna från grannkommunsaffären med 20 mnkr vilket främst beror avgiftsökningar.

Långsiktiga mål

- VA-verksamheten bör eftersträva ett nollresultat över en treårsperiod.
- Resultatet från affärer utanför huvudmannskapet kan återföras till VA-verksamheten.
- Taxeutvecklingen bör hållas så jämn som möjligt ur ett kundperspektiv.

Analys av alternativa taxehöjningar

Bolaget har studerat fyra olika alternativ för höjning av bruksavgifterna under perioden 2022-2024 inklusive en prognos för 2025-2026:

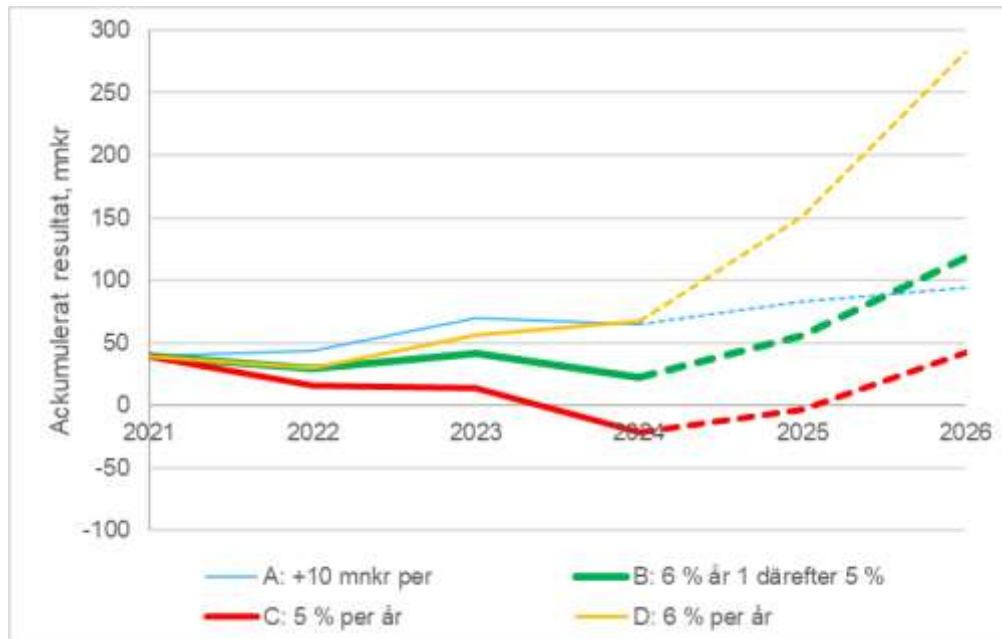
- A. Det ackumulerade resultatet ökar i genomsnitt med 10 mnkr per år
- B. 6 % taxehöjning år 1 (2022) och därefter 5 % per år
- C. 5 % taxehöjning per år
- D. 6 % taxehöjning per år

Resultatet av de olika alternativen redovisas i nedanstående tabell 3. Höjningar i heltal har varit en förutsättning i analysen. Med i tabellen finns även budget för 2021.

Tabell 3. Resultat av olika alternativa taxehöjningar för perioden 2022-2024 samt en prognos för 2025-2026.

		2021 (budget)	2022 (plan)	2023 (plan)	2024 (plan)	2025 (prognos)	2026 (prognos)
A.	Taxehöjning, %	7	7	5	5	3	3
	Årets resultat, mnkr	-84	4	26	-5	18	11
	Ackumulerat resultat, mnkr	39	43	70	65	83	94
B	Taxehöjning, %	7	6	5	5	5	5
	Årets resultat, mnkr	-84	-10	12	-20	34	62
	Ackumulerat resultat, mnkr	39	30	42	22	56	119
C	Taxehöjning, %	7	5	5	5	5	5
	Årets resultat, mnkr	-84	-23	-3	-35	18	45
	Ackumulerat resultat, mnkr	39	16	14	-21	-3	42
D	Taxehöjning, %	7	6	6	6	6	6
	Årets resultat, mnkr	-84	-10	27	11	83	132
	Ackumulerat resultat, mnkr	39	30	57	68	151	282

I nedanstående diagram (figur 2) visas det ackumulerade resultatet för de olika alternativen.

Figur 2 Ackumulerat resultat i mkr för alternativa taxehöjningar enligt plan 2022-24 (heldragen linje) och en prognos för 2025-26 (streckad linje).

Bolaget förordar alternativ B, dvs att taxan höjs med 6 % år 2022 och därefter 5 %. Förslaget medför en stegvis övergång till en jämn taxehöjning över tid på ca 5 %. En del av resultatet från externa affärer utanför huvudmannskapet återförs till VA-verksamheten samtidigt som det finns en viss säkerhetsmarginal mot ökade kostnader i slutet av perioden. Övriga alternativ är tänkbara men de bidrar inte på samma vis till de långsiktiga målen för brukningsavgiften. Alternativ A bidrar inte till en jämn taxeutveckling. Alternativ D leder till ett omotiverat högt ackumulerat resultat 2026 medan alternativ C ger ett resultat med för lite marginaler mot kostnadsökningar.

Förslag till höjning 2022 och inriktning 2023-24

Utifrån förutsättningarna i flerårsplanen och de långsiktiga målen för brukningsavgiften föreslår bolaget en höjning av brukningsavgifterna med 6 % år 2022 och med 5 % per år för 2023 och 2024. Samma höjning föreslås även för avgifter för särskilda VA-abonnemang inklusive industriavloppstaxan. Taxehöjningen ökar intäkterna med 86 mkr.

Tidplan

För att VA-taxan ska börja gälla från och med 1 januari 2022 bör nedanstående tidplan följas. Huddinge fattar vanligtvis sina beslut efter Stockholm. Till skillnad från tidigare år ligger beslutet i styrelsen för Stockholm Vatten AB i september i stället för i juni.

2021-04-29	Beslut inriktningssärende VA-taxa 2022 i styrelsen för Stockholm Vatten AB
2021-09-09	Beslut förslag VA-taxa 2022 i styrelsen för Stockholm Vatten AB
2021-11/12	Beslut VA-taxa 2022 i KS/KF i Stockholm
2021-11/12	Beslut VA-taxa 2022 i KS/KF i Huddinge
2022-01-01	VA-taxa 2022 börjar gälla

Analys och bedömning

Anläggningsavgiften

Anläggningsavgifterna har genomgått en omfattande höjning under perioden 2018-2021 i syfte att uppnå 100 % täckningsgrad mellan inkomster från anslutning av nya fastigheter och utgifterna för utbyggnaden av nya VA-ledningar mm. Den beräknade prisnivån för 2021 utgick från projekt genomförda under åren runt 2008-2013. Förutsättningarna för exploateringar och VA-utbyggnad förändras beroende på marknadskonkurrens, miljökrav, geotekniska förutsättningar mm varför tidigare projektutgifter inte nödvändigtvis är representativa för dagens VA-utbyggnadsprojekt. Bolaget är inte färdig med analysen av nuvarande täckningsgrad men underlaget indikerar att det finns behov av fortsatta höjningar framöver. För att undvika att anläggningsavgifterna halkar efter ytterligare görs en schablonmässig höjning av samtliga ingående delavgifter med 6 % till 2022 vilket är samma nivå som bruksavgifterna. Bolaget har även studerat möjligheten att höja med olika index (konsumentprisindex och entreprenadindex) men bedömt att dessa inte är tillräckliga för ändamålet (ca 1,5 %).

Bolagets anläggningsavgift för typhus A (enfamiljshus) är fortsatt hög i jämförelse med andra kommuner medan typhus B (flerfamiljshus) är det motsatta, dvs fortsatt låg vilket framgår av tabell 4. Det är främst lägenhetsavgiften som påverkar anläggningsavgiften för typhus B. Statistik från Svenskt Vatten visar även att bolagets lägenhetsavgift är låg jämfört med andra kommuner till skillnad från övriga delavgifter. Bolaget kommer att studera detta vidare i analysen av anläggningsavgifterna och täckningsgraden.

I Huddinge har kommunfullmäktiges beslut av VA-taxan för 2019, 2020 och 2021 överklagats till Förvaltningsrätten av privatpersoner. Samtliga överklaganden har fått avslag. Bolaget har dragit flera lärdomar av överklagandena framförallt vad gäller informationen till fastighetsägare i omvandlingsområden.

Tabell 4. Anläggningsavgiften för typhus A (enfamiljshus) och typhus B (flerfamiljshus) för 2021 i ett urval av jämförbara kommuner. Inkl. moms. Uppgifterna är hämtade från kommunernas VA-taxor eller beslutsärenden.

Kr (inkl. moms)	Stockholm/ Huddinge	Göteborg	Malmö	Solna	Nacka	Haninge	Sundbyberg
Typhus A (enfamiljshus)	242 625	254 500	99 691	177 550	204 029	209 353	198 050
Typhus B (flerfamiljshus)	559 375	620 750	226 095	1 140 050	959 301	906 679	705 550

Bruksavgiften

Föreslagen höjning av bruksavgifterna med 6 % 2022 och 5 % per år för 2023 och 2024 innebär ett minusresultat på ca 18 mnkr sett över treårsperioden som balanseras med hjälp av det tidigare positiva resultatet på 39 mnkr. Med bibehållen taxenivå på 5 % pekar prognosen för 2025 och 2026 på ett fortsatt positivt resultat vilket ger vissa marginaler för kostnadsökningar. Om de ekonomiska förutsättningarna i närtid förändras i större omfattning går det inte att utesluta en något högre taxenivå än den som bolaget föreslagit. En sådan förändring skulle exempelvis kunna vara räntan eftersom VA-verksamheten har stora lån och är därmed mycket räntekänslig. Enligt bolagets räntekänslighetsanalys (figur 1) skulle räntekostnaderna öka med 33 mnkr till 2022 om räntan ökar med 0,2 procentenheter (20 punkter). Bolaget har fått vissa indikationer på en högre ränteprognos än den som ligger till grund för flerårsplanen och taxeförslaget.

Avskrivningar utgör ca 25 % av den totala kostnaden och utgör en annan ekonomisk osäkerhet. Per årsskiftet 20/21 fanns det ca 8 miljarder upparbetat i pågående projekt (varav 3,7 miljarder i Stockholms framtida avloppsrening, SFA). Tidplaner, avskrivningstider och i vilken utsträckning projekten kommer till avslut är exempel på faktorer som kan få stor påverkan på avskrivningarna. Under det senaste året har bolaget arbetat aktivt med bland annat rutiner för projektavslut och prognostisering av avskrivningar för bättre prognossäkerhet.

Svenskt Vattens taxestatistik för 2021 är ännu inte publicerad men i tabell 5 redovisas bruksavgiften för typhus A och typhus B för några utvalda kommuner. Av tabellen framgår att bolagets bruksavgift är låg i jämförelse med andra och den bedöms fortsättningsvis vara bland de lägsta i Sverige även efter en höjning med 6 % år 2022. Solna har den lägsta bruksavgiften i Sverige.

Tabell 5. Bruksavgiften för typhus A (enfamiljshus) och typhus B (flerfamiljshus) för 2021. I ett urval av jämförbara kommuner. Inkl. moms. Uppgifterna är hämtade från kommunernas VA-taxor eller beslutsärenden.

Kr/år (inkl. moms)	Stockholm/ Huddinge	Göteborg	Malmö	Solna	Nacka	Haninge	Sundbyberg
Typhus A (villa)	4 242	6 831	4 760	3 247	8 027	6 942	4 925
Typhus B (flerfamiljshus)	32 296	53 855	47 731	24 667	83 534	78 448	46 880

SLUT